

УДК 619:576.895.1:639.3.091

КАТЮХА С.М., канд.вет.наук, ст.наук.сп., e-mail: katyuha.71@mail.ru*Дослідна станція епізоотології Інституту ветеринарної медицини НААН***ВОЗНЮК І.О.**, e-mail: vetlabrv@gmail.com*Рівненська регіональна державна лабораторія ветеринарної медицини*

ПОШИРЕННЯ ІНВАЗІЙНИХ ХВОРОБ РИБ У ВОДОЙМАХ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті наведені результати ретроспективного аналізу за період 2013-2015 рр. та нових досліджень інтенсивності поширення інвазійних хвороб риб у водоймах Рівненської області. Показники екстенсивності інвазій свідчать, що епізоотична ситуація у ставовому рибористві характеризується значним поширенням протозоозів (хілодонельоз, триходініоз, іхтіофтіріоз, апіозомоз), гельмінтозів (диплостомоз, дактилогіроз, гіродактильоз, кавіоз, каріофільоз) та крустацеозів (ергазильоз, синергазильоз, лернеоз, аргульоз). При цьому інтенсивність інвазій, як правило, низька, й не завжди спостерігається клінічний прояв хвороб. Разом із тим, наявність у фауні цих збудників представляє серйозну небезпеку для розвитку цінних промислових видів риб, таких як короп, білий амур та ін.

Ключові слова: *інвазійні хвороби, риба, водойми, рибориство, Рівненська область.*

Вступ. Територія Рівненської області вирізняється характерною густотою водойм, серед яких 12 водосховищ загальною площею понад 2925 га та 1549 ставків загальною площею 8525 га [1]. Ставки – це найчисельніша група невеликих штучних водойм (від 10 до 30 га), які створені з найрізноманітнішою метою, але в основному для риборозведення.

Останнім часом у регіоні проявляється зацікавленість у розвитку ставового та озерного рибориства, проводиться пересадка риб з метою акліматизації, відбувається зариблення водойм. Усе це потребує детального дослідження з метою попередження хвороб риб і проведення заходів, спрямованих на підвищення якості та кількості рибної продукції. У зв'язку з цим, значний інтерес представляє вивчення паразитарних хвороб риб, так як науково обґрунтована профілактика їх захворювань є одним із найважливіших заходів підвищення рибопродуктивності [2, 3].

Необхідно врахувати і той факт, що на харчовій та біологічній цінності риб негативно відображається сучасний «аматорсько-бізнесовий» підхід ведення рибориства, де власники водойм необізнані в значенні й незацікавлені у проведенні діагностично-профілактичних заходів. Заняття улюбленою справою без спеціальної підготовки, за відсутності на сьогодні планових іхтіопатологічних обстежень, призводить до погіршення епізоотичної ситуації у ставках, значна кількість яких ще й знаходиться в незадовільному стані, та неминучої появи паразитарних хвороб риб.

У свою чергу, аналіз літературних даних свідчить, що на цій території функціонують природні вогнища захворювання риб, які мають економічне й ветеринарне значення (кавіоз, каріофільоз, філометроїдоз та ін.) [4, 5].

Мета роботи. Дослідити інтенсивність поширення інвазійних хвороб промислових риб у водоймах Рівненської області.

Матеріали і методи досліджень. Джерелами ретроспективного аналізу поширення інвазійних хвороб риб були дані звітності Рівненської регіональної державної лабораторії ветеринарної медицини та звіти районних ветеринарних лабораторій за період 2013–2015 рр. Результати ретроспективного аналізу лягли в основу наших подальших досліджень із вивчення паразитофауни риб у водоймах Рівненської області.

Для дослідження з відповідної водойми, зони водойми або партії брали живу рибу. Проби риб реєстрували в спеціальному журналі із зазначенням дати дослідження, назви водойми (господарства, району) та зони збору риби.

Для встановлення інвазованості риб досліджувалися деякі види родини корокових (*Cyprinidae*) – короп, білий амур, карась, товстолобик, плітка, разом 1938 екземплярів.

Паразитологічні дослідження риб проводили за методиками І.Є. Биховської-Павловської (1985) і К.В. Секретарюка (2003) [6, 7]. При цьому, за особливостями морфології та локалізації визначали видову належність паразитів, обчислюючи екстенсивність (EI, %) та інтенсивність (II, екз.) інвазії.

Статистично-математичну обробку результатів досліджень проводили з використанням стандартних комп'ютерних програм.

Результати досліджень та їх обговорення. Результати досліджень зведені та представлені в табл. 1, з якої видно, що водойми Рівненської області є неблагополучними з ряду інвазійних хвороб риб.

Насамперед, слід відзначити виявлення протозоозів, що спричиняються війчастими найпростішими. В ставових господарствах збудники хілодонельозу, триходініозу, іхтіофтіріозу, апіозомозу (*Chilodonella piscicola*, *Ichthyophthirius multifiliis*, *Trichodina acut*, *Apiosoma piscicola*) викликають у молоді риб ураження покривів тіла, зябер, токсикоз. Найвищі показники екстенсивності інвазій зафіксовані у 2013 році: для хілодонельозу – 0,3%, триходініозу – 0,7–5,7%, іхтіофтіріозу – 0,9–3,2%, апіозомозу – 0,9–3,1%. Особливу небезпеку збудники протозоозів становили для однорічок коропа, які зимували при високій щільності посадки у ставках.

Серед представлених гельмінтозів важливе епізоотичне значення відіграють трематодози, збудники яких паразитують на стадії метацеркарія в тканинах очей (*Diplostomum spathaceum*) та у шкірі й підшкірній клітковині риб (*Posthodiplostomum cuticola*), спричиняючи при цьому диплостомоз і постодиплостомоз. Екстенсивність інвазій по роках, де проводились дослідження, є низькою: для диплостомозу – 0,7%, постодиплостомозу – 0,6%. Не дивлячись на це, існує пряма загроза їх масового прояву, так як екологічні умови Рівненщини є сприятливими у поширенні проміжних хазяїв гельмінтів – прісноводних молюсків, додаткових – немалої кількості видів риб, переважна більшість яких є потенційно сприйнятливою до збудників, та дефінітивних – рибоїдних птахів.

Таблиця 1

**Поширення інвазійних хвороб риб у водоймах Рівненської області
(за даними ветеринарної звітності за період 2013-2015 рр.)**

Захворювання	Кількість виявлених випадків по роках								
	2013			2014			2015		
	Досліджено, екз.	З них уражено, екз.	ЕІ, %	Досліджено, екз.	З них уражено, екз.	ЕІ, %	Досліджено, екз.	З них уражено, екз.	ЕІ, %
Протозоози									
Хілодонельоз	668	2	0,3	667	-	-	350	-	-
Триходініоз	1397	80	5,7	1052	22	2,1	617	4	0,7
Іхтіофтіріоз	654	21	3,2	476	8	1,7	350	3	0,9
Апіозомоз	654	20	3,1	631	7	1,1	350	3	0,9
Гельмінтози									
Опісторхоз	-	-	-	-	-	-	360	-	-
Диплостомоз	1359	10	0,7	1088	8	0,7	718	-	-
Постодиплостомоз	-	-	-	190	-	-	350	2	0,6
Дактилогіроз	1432	49	3,4	1052	16	1,5	690	9	1,3
Гіродактильоз	1432	45	3,1	1061	16	1,5	690	3	0,4
Дифілоботріоз	1922	-	-	1309	-	-	909	-	-
Ботріоцефальоз	2033	-	-	1432	-	-	1143	2	0,2
Лігульоз	689	-	-	637	1	0,2	350	2	0,6
Кавіоз	1432	22	1,5	1064	23	2,1	732	9	1,2
Каріюфільоз	1432	30	2,1	1064	11	1,0	732	8	1,1
Філометроїдоз	1373	-	-	1256	-	-	1053	-	-
Бдельози									
Пісцікольоз	1306	12	0,9	1027	1	0,1	590	5	0,9
Крустацеози									
Лернеоз	1432	18	1,3	1052	13	1,2	619	19	3,1
Аргульоз	1457	9	0,6	1076	12	1,1	675	53	7,9

Найпоширенішими гельмінтологічними захворюваннями коропа є моногенідози – дактилогіроз і гіродактильоз, незважаючи на те, що по роках спостерігається тенденція спаду цих інвазій – 3,4–1,3% та 3,1–0,4% відповідно. Серед представників моногеней епізоотичне значення мають *Dactylogyrus vastator*, *D. extensus*, які викликають руйнування зябрових пелюстків та масову загибель молодших вікових груп риб, а також *Gyrodactylus elegans*, який у зимовий період може уражати шкіру, плавці та зябра риб.

З цестодозів найбільше епізоотичне значення для риб в регіоні мають представники псевдофілідних цестод родів *Bothriocephalus* та *Ligula*. Локалізуючись у кишечнику коропових та інших видів риб, *Bothriocephalus acheilognathi* та *B. opsariichthydis* є збудниками ботріоцефальозу. Офіційні дані свідчать, що екстенсивність інвазії знаходиться на низькому рівні – 0,2%.

Личинки (плероцерки) цестоди *Ligula intestinalis*, які паразитують у черевній порожнині коропових риб, спричиняють небезпечне захворювання –

лігульоз. Проведені дослідження в місцях спалахів лігульозу (природні водойми) дозволяють відстежити його прояв у риб із другорядним промисловим значенням при екстенсивності інвазії 0,2–0,6%.

У кишечнику коропа виявлені інші представники цестод – гвоздичники *Khawia sinensis* та *Caryophyllaeus fimbriceps*, які є одними з найбільш поширених плоских гельмінтів. Зараження відбувається при поїданні рибою олігохет, інвазованих процеркоїдами. Саме у водоймах із мулистим дном олігохети швидко розвиваються, й кавіоз та каріофільоз можуть протікати у формі епізоотичних спалахів. За останні три роки екстенсивність кавіозної та каріофільозної інвазій сягала до 2,1%.

Спроби виявлення особливо небезпечних гельмінтозоонозів серед риб регіону – опісторхозу, що викликається трематодами родини *Opisthorchidae*, та дифілоботріозу, що викликається цестодами родини *Diphyllbothriidae* – були негативними. Не зафіксовано і філометроїдоз коропів, що в попередні роки зустрічався в окремих ставових господарствах та спричинявся нематодою *Philometroides lusiana*. Заражена цим видом паразитів риба не становить загрози здоров'ю й життю людини, проте вона виснажена, відстає в рості та розвитку, втрачає товарний вигляд тощо.

З бдельозів у риб найбільш поширений пісцикольоз, збудником якого є п'явка *Piscicola geometra*. Це кровосисний ектопаразит, який присмоктується до шкіри та зябер й особливо поширений у старих зарослих і замулених водоймах. У нашому випадку екстенсивність інвазії тримається на рівні 0,9%.

Суттєвої шкоди завдають ставовому рибицтву крустацеози – лернеоз і аргульоз, збудниками яких є паразитичні ракоподібні *Lerne cyprinacea* та *Argulus foliaceus*. Зустрічаються ці найнебезпечніші шкідники рибного господарства в ставах різних категорій, однак захворювання та загибель риби відбувається лише там, де порушені рибоводно-санітарні правила її утримання. Риба втрачає товарний вигляд через наявність на тілі крововиливів та виразок. Результати проведених досліджень свідчать, що екстенсивність інвазій по роках зросла від 1,2% до 3,1% для лерніозу та від 0,6% до 7,9% – для аргульозу.

Результати ретроспективного аналізу лягли в основу наших подальших досліджень з вивчення паразитофауни риб водойм Рівненської області. Крім того, необхідністю в їх проведенні була недостатня кількість досліджень за 2015 р. (у зв'язку з постановою Кабінету Міністрів України про заборону на проведення перевірок контролюючими органами), яка в цілому не відображала об'єктивної епізоотичної ситуації по відношенню з іншими роками. З цією метою нами здійснено максимальну кількість виїздів для проведення досліджень в умовах різних рибпромислових водойм північної та південної частини регіону (територіальні райони). Результати досліджень узагальнені та представлені в табл. 2.

Таблиця 2

Поширення інвазійних хвороб риб у водоймах Рівненської області (2015 р.)

Захворювання	Райони	Види риб	Досліджено, екз.	З них уражено, екз.	ЕІ, %	П, екз.
Хілодонельоз	Північні	Короп	182	27	15±1,03	7-8
Триходініоз	Північні, південні	Короп	260	104	40±5,96	5-15
Іхтіофтіріоз	Північні, південні	Короп	260	39	15±1,08	1-2
Апіозомоз	Північні	Короп	182	33	18±2,28	1-3
Диплостомоз	Північні, південні	Короп, товстолобик	245 148	20 10	8±0,43 7±0,35	8-9 5-7
Постодиплостомоз	Північні	Плітка	56	12	21±3,02	4-6
Дактилогіроз	Північні, південні	Короп	605	272	45±6,08	1-3
Гіродактильоз	Північні, південні	Короп	580	232	40±5,51	1-4
Ботріоцефальоз	Південні	Короп	360	2	0,7±0,11	1-2
Кавіоз	Північні, південні	Короп	680	204	30±4,57	3-8
Каріофільоз	Північні, південні	Короп	675	202	30±4,55	2-7
Філометроїдоз	Південні	Короп	550	6	1±0,03	3-4
Пісцікольоз	Північні, південні	Короп	320	13	4±0,28	2-3
Ергазильоз	Південні	Товстолобик	580	17	3±0,22	10-50
Синергазильоз	Південні	Товстолобик	546	38	7±0,35	15-60
Лернеоз	Північні, південні	Короп, білий амур	670 55	201 16	30±4,55 30±4,27	1-6 1-4
Аргульоз	Північні, південні	Короп, карась	720 340	288 119	40±5,11 35±4,54	2-14 3-8

Результати проведених нами досліджень суттєво відрізнялися від офіційних даних ветеринарної звітності за 2015 р. Так, серед протозоозів у риб був виявлений хілодонельоз з екстенсивністю інвазії 15%. Порівняно зросла екстенсивність інвазії триходініозу на 39,3%, іхтіофтіріозу на 14,1% та апіозомозу на 17,1%. Серед гельмінтозів, які спричиняються трематодами, зареєстрований диплостомоз з екстенсивністю інвазії у коропа – 8%, у товстолобика – 7%. Показник екстенсивність інвазії постодиплостомозу зріс на 20,4%. Встановлено суттєву відмінність серед поширення моногенейдозів, де екстенсивність інвазій за дактилогірозу зросла на 43,7%, а за гіродактильозу на 39,6%. Екстенсивність цестодозних інвазій у коропа характеризується незначним збільшенням показників за ботріоцефальозу на 0,5%, а також їх високим зростанням за кавіозу на 38,8% та каріофільозу на 38,9%. На відміну від даних звітності про лігульоз, нами це захворювання не виявлене. Натомість був зареєстрований прояв нематодозу – філометроїдоз коропів, з екстенсивністю

інвазії 1%. Особливого значення набуло поширення у ставових риб ектопаразитозів. Прояв пісцікольозу зріс на 3,1%. Серед крустацеозів зареєстровано ергазильоз та синергазильоз товстолобика, збудники яких уражають зяброві пелюстки риб. Екстенсивність інвазій – 3 і 7% відповідно. Характерною різницею є зміна екстенсивності інвазій за лерніозу у коропа і білого амура на 26,9% та аргульозу в коропа й карася на 32,1 і 27,1% відповідно.

Слід відзначити, що інтенсивність інвазій, як правило, низька, й не завжди спостерігається клінічний прояв хвороб. Разом із тим, наявність у фауні цих збудників представляє серйозну небезпеку для розвитку цінних промислових видів риб, таких як короп, білий амур та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Результати ретроспективного аналізу та проведених нових досліджень свідчать, що у водоймах Рівненської області існують вогнища інвазійних хвороб риб. Серед протозоозів значно поширені хілодонельоз, триходініоз, іхтіофтіріоз, апіозомоз, збудники яких особливо небезпечні для молоді коропа. До найпоширеніших гельмінтозів слід віднести диплостомоз, дактилогіроз, гіродактильоз, кавіоз і каріофільоз, які зустрічаються в коропа по всій території регіону. Особливо небезпечними для коропових риб є крустацеози – ергазильоз, синергазильоз, лернеоз та аргульоз.

Подальші дослідження будуть спрямовані на більш поглиблене вивчення особливостей біології збудників у регіоні та пошук засобів, а також методів лікування й профілактики цих захворювань.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Хільчевський В.К. Гребень В.В. Водний фонд України: Штучні водойми – водосховища і ставки: Довідник / За ред. В.К. Хільчевського, В.В. Гребеня. – К.: Інтерпрес, 2014. – 164 с.
2. Пукало П.Я. Найбільш поширені захворювання ставових риб та їх профілактика / П.Я. Пукало, Ю.В. Лобойко // Сільський господар. – 2005. - № 11/12. – С. 36–37.
3. Давидов О.Н. Болезни пресноводных рыб: вирусные, бактериальные, микозные, паразитарные, незаразные / О.Н. Давидов, Ю.Д. Темниханов; Гос. Департамент вет. медицины, Ин-т зоологии им. И.И. Шмальгаузена НАН. – К.: Ветинформ, 2004. – 544 с.
4. Мандигра М.С. Епізоотична ситуація в рибницьких господарствах Рівненщини / М.С. Мандигра, О.В. Збожинська // Вет. медицина: міжвід. темат. наук. зб. – Харків: ІЕКВМ, 2008. – Вип. 90. – С. 311–315.
5. Сачук Р.М. Еколого-паразитологічний моніторинг коропа в рибницьких господарствах Рівненської області / Р.М. Сачук, І.Д. Юсків // Ветеринарні науки: Наук. вісник Львівського нац. у-ту вет. мед. та біотехнол. ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2010. – Т. 12, № 2 (44). – Ч.1. – С. 274–278.
6. Быховская-Павловская И.Е. Паразиты рыб. Руководство по изучению / И.Е. Быховская-Павловская. – Л.: Наука, 1985. – 121 с.
7. Секретарюк К.В. Лабораторна діагностика інвазійних хвороб риб / К.В. Секретарюк. – Львів, 2001. – 204 с.

РАСПРОСТРАНЕНИЕ ИНВАЗИОННЫХ БОЛЕЗНЕЙ РЫБ В ВОДОЕМАХ РОВЕНСКОЙ ОБЛАСТИ / Катюха С.Н., Вознюк И.А.

В статье приведены результаты ретроспективного анализа за период 2013-2015 гг. и новых исследований интенсивности распространения инвазионных болезней рыб в водоемах Ровенской области. Показатели экстенсивности инвазий свидетельствуют, что эпизоотическая ситуация в прудовом рыбоводстве характеризуется широким распространением протозоозов (хилодонеллез, триходиниоз, ихтиофтириоз, апиезомоз), гельминтозов (диплостомоз, дактилогироз, гиродактилез, кавиоз, карифиллез) и crustaceozov (эргазилез, синэргазилез, лернеоз, аргулез). При этом интенсивность инвазий, как правило, низкая, и не всегда имеется клиническое проявление болезней. Вместе с тем, наличие в фауне этих возбудителей представляет серьезную опасность для развития ценных промысловых видов рыб, таких как карп, белый амур и др.

Ключевые слова: инвазионные болезни, рыба, водоемы, рыбоводство, Ровенская область.

SPREADING OF PARASITIC DISEASES OF FISHES IN THE PONDS OF THE RIVNE OBLAST / Katyukha S.N., Voznyuk I.A.

Introduction. The interest in the development of pond and lake fish farming is occurring in the Rivne oblast recently, as well as fish transferring for acclimatization and ponds stocking. All this requires detailed investigation in order to prevent fish diseases and carrying out measures aimed at improving the quality and quantity of fish products. In this regard, considerable interest is the study of parasitic diseases of fish, since science-based prevention of disease is one of the most important measures to increase fish productivity.

The goal of the work. Investigate the intensity of distribution invasive of diseases commercial fish ponds of the Rivne oblast.

Materials and methods. Sources for the retrospective analysis of the spread of fish invasive diseases we used official reports of the Rivne Regional State Laboratory of Veterinary Medicine for 2013–2015 years. Results of a retrospective analysis formed the basis for our further studies on fish parasitic fauna in ponds of the Rivne oblast. For determination of fish invasion same species of carp family were studied: carp, white amur, crucian carp, silver carp, roach. Fish parasitological research were conducted by I.E. Bykhovskaya-Pavlovskaya (1985) and K.V. Sekretaryuk (2001).

Results of research and discussion. According to the research, ponds of Rivne oblast are disadvantaged by a number of parasitic diseases of fish. First of all, it should be noted that we detected protozooses. The highest indices of extent infestation are chilodenelosis, trichodiniosis, ichtyophthiriosis, apiozomosis. Among noted submitted helminthiasis the most significant are trematodoses, namely diplostomosis. The most common helminthological diseases of carp is monogeneidoses – dactylogyrosis and gyrodactylosis. Among cestodoses the most value for fish in the oblast have representatives of the Caryophyllaeidae family, which cause cavirosis and caryophyllosis. Substantial damage for pond fish farming causing crustaceoses: ergasilosis, sinergasilosis, lernaeosis and argulosis. The intensity of infestation is usually low and clinical manifestation of diseases do not usually observed. However, the presence of these agents in the fauna poses a serious threat to the development of valuable commercial fish species such as carp, white amur and others.

Conclusions and prospects for further research. Indices of extent of invasion showed that epizootic situation in the farming ponds of the region characterized by widespread protozooses (chilodenelosis, trichodiniosis, ichtyophthiriosis, apiozomosis) helminths (diplostomosis, dactylogyrosis, gyrodactylosis, cavirosis, caryophyllosis) and crustaceoses (ergasilosis, sinergasilosis, lernaeosis, argulosis).

Further research will be aimed at a more in-depth study of the biology of pathogens in the region and selection of the means and methods for treatment and prevention of these diseases.

Keywords: parasitic diseases, fish, ponds, farming, Rivne region.

REFERENCES

1. Hilchevsky, V.K., & Greben', V.V. (Eds.) (2014). *Vodnyj fond Ukrai'ny: Shtuchni vodojmy – vodoshovyshha i stavky: Dovidnik [Water resources Ukraine: Artificial water resources – reservoirs and ponds: Directory]*. Kyiv: Interpres [in Ukrainian].
2. Pukalo, P. Ya. & Loboyko, Yu.V. (2005). Najbil'sh poshyreni zahvorjuvannja stavovyh ryb ta i'h profilaktyka [The most common diseases of pond fish and prevention their]. *Sil's'kyj gospodar – Agricultural*, 11/12, 36-37 [in Ukrainian].
3. Davidov, O.N. & Temnikhanov, Yu.D. (2004). *Bolezni presnovodnyh ryb: virusnye, bakterial'nye, mikozyne, parazitarnye, nezaraznye [Diseases of freshwater fish: viral, bacterial, mycotic, parasitic, noncontagious]*. Kyiv: Vetinform [in Ukrainian].
4. Mandygra, M.S. & Zbozhinska, O.V. (2008). Epizootychna sytuacija v rybnyc'kyh gospodarstvach Rivnenshhyny [Epizootic situation in fish farms of Rivne region]. *Veterinarna medicina – Veterinary medicine*, 90, 311-315 [in Ukrainian].
5. Sachuk, R.M. & Yuskiv, I.D. (2010). Ekologo-parazytologichnyj monitoryng koropa v rybnyc'kyh gospodarstvach Rivnens'koj oblasti [Ecological-parasitological monitoring of carp in the fish farms of the Rivne region]. *Veterynarni nauky: Nauk. visnyk L'vivs'kogo nac. u-tu vet. med. ta biotekhnol. im. S.Z. G'zhyc'kogo – Veterinary of Science: Scientific bulletin of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology named after S.Z. Gzhysky*, Vol. 12, 2(44), 1, 274-278 [in Ukrainian].
6. Bykhovskaya-Pavlovskaya, I.E. (1985). *Parazity ryb [Parasites of fish]*. Leningrad: Nauka [in Russian].
7. Sekretaryuk, K.V. (2001). *Laboratorna diagnostyka invazijnyh hvorob ryb [Laboratory diagnosis of invasive diseases of fish]*. Lviv [in Ukrainian].

УДК 619:638.15-084:614

КОВАЛЕНКО В.Л., д-р вет. наук, ст. наук. сп., e-mail: kvl2000@mail.ru*Інститут ветеринарної медицини НААН***ЗАГРЕБЕЛЬНИЙ О.В.**, e-mail: kvl_c@mail.ru*Державний НДІ з лабораторної діагностики та ветеринарно-санітарної експертизи***БОВКУН Т.В.**, e-mail: temps-3000@ukr.net*ТОВ «НВП «Екологічний Капітал»***КУНИЦЬКИЙ В.А.**, e-mail: temps-3000@ukr.net*ТОВ «НВП «Брістон-Фарм»***ПРОБЛЕМИ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНОЇ ОЦІНКИ ТА ДЕЗІНФЕКЦІЇ НА ОБ'ЄКТАХ М'ЯСОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Наведена інформація щодо перспективи розробки та удосконалення сучасних дезінфікуючих засобів для м'ясопереробних підприємств. Необхідно в якості діючих речовин дезінфектантів використовувати органічні композиції із застосуванням нанотехнологій для ефективного очищення приміщень та обладнання не тільки від забруднень, але й для бактерицидного впливу на патогенні мікроорганізми. Для раціонального застосування дезінфектантів рекомендується використовувати діючі речовини з різних хімічних класів, що відрізняються механізмом дії на мікробні клітини; змінювати групи дезінфектантів у процесі роботи з інтервалом 3–6 міс.

Ключові слова: дезінфекція, дезінфектант, м'ясопереробні підприємства, інфекція, ринки, лабораторії.